

רע"פ 6006/15 - פלוני נגד פרקליטות צבאית - מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

רע"פ 6006/15

לפני:
המבקש:

כבוד הנשיאה מ' נאור
פלוני

נגד

המשיבה: פרקליטות צבאית - מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי לערעורים מיום 15.7.2015 בתיק ע 83,84/14 שניתן על ידי כבוד המשנה לנשיא תא"ל ד' פיילס, אל"ם י' פליטמן ואל"ם י' סקורצ'רו ובקשה לעיכוב ביצוע עונש פסילת הרשיון

בשם המבקש: בעצמו

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי לערעורים מיום 15.7.2015. בד בבד עם הבקשה הוגשה בקשה לעיכוב ביצוע עונש פסילת הרשיון שהוטל על המבקש.

2. כנגד המבקש, אשר שירת כאיש קבע בדרגת רס"ן, הוגש כתב אישום שבו יוחסו לו שלוש עבירות: נהיגה בשכרות (לפי סעיפים 62(3), 64ד(א) ו-39א לפקודת התעבורה [נוסח חדש], התשכ"א-1961 (להלן: פקודת התעבורה)); הפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו (לפי סעיף 275 לחוק העונשין, התשל"ז-1977); והתנהגות שאינה הולמת (לפי סעיף 130 לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955). על פי עובדות כתב האישום, בחודש דצמבר 2014 נהג המבקש את רכבו בשעות הלילה המאוחרות בחולון, עת עוכב על ידי מתנדב במשטרת ישראל במכמונת יזומה לבדיקת שכרות.

עמוד 1

משסירב המבקש לתת דגימת נשיפה, נקרא למקום קצין משטרה שניסה לשכנעו להיבדק תוך שהסביר לו את החובה להיבדק וכי סירוב ייחשב כנהיגה בשכרות. למקום זמן גם קצין בוחנים תורן, שכשל גם הוא בשכנוע המבקש לחזור בו מסירובו. לבסוף הועבר המבקש למשטרה הצבאית להמשך טיפול. בגין מעשים אלה יוחסה למבקש עבירה של נהיגה בשכרות. כתב האיטום הוסיף ופירט את חוסר שיתוף הפעולה של המבקש עם השוטרים. בתוך כך, המבקש סירב להציג תעודה מזהה ולצאת מהרכב אף שהורו לו לעשות כן; הטיח עלבונות בקצין המשטרה וסירב לחדול מלעשן; התנגד לחיפוש ברכבו ואף ניסה להיכנס לתוכו על אף שזאת נאסר עליו; הפריע לחיפוש שנערך בתיקו האישי ובארנקו ואף חטף את ארנקו במהלך וויכוח עם השוטרים; צעק על שוטר צבאי שסירב לתת לו סיגריה והטיח בו עלבונות; התנגד, תוך שימוש בכוח, עת ניסו השוטרים לאזוק אותו; והתנגד לבקשת השוטרים הצבאיים להתלוות אליו להמשך חקירה תוך שהוא צועק, כך שהשוטרים נאלצו להפעיל כוח סביר כדי להובילו לניידת משטרתית. בגין מעשים אלה, יוחסה למבקש עבירה של הפרעה לשוטר במילוי תפקידו. בנוסף, ומשום שהמעשים המתוארים משקפים התנהגות שאינה הולמת את דרגתו ועמדתו דאז של המבקש בצבא, יוחסה לו גם עבירה של התנהגות שאינה הולמת.

3. בבית הדין הצבאי המחוזי כפר המבקש בכל העבירות שיוחסו לו, אלא שבית הדין לא התרשם לחיוב מעדותו ודחה את גרסתו. באשר לעדויות מטעם התביעה, התרשם בית הדין המחוזי לחיוב מאלו של השוטרים האזרחיים ונתן להן משקל מלא, בעוד שלעדויותיהם של השוטרים הצבאיים הוא נתן משקל חלקי בלבד, בשל סתירות וקשיים שנמצאו בהן. בנוסף, בית הדין המחוזי העיר בעניין אופן חקירתו של המבקש, שאותה כינה "רשלנית מאד". זאת, משום שהנאשם לא נחקר ביחס למעשים שבגינם הואשם בעבירה של הפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו, וכן משום שלא הוצגו בפניו ראיות כלשהן בנוגע לאישום זה - לא בשלב החקירה ואף לא בשלב מאוחר יותר. ביום 10.8.2014 הרשיע בין הדין המחוזי את המבקש בעבירה שעניינה נהיגה בשכרות, וזאת בהתאם לסעיף 64 לפקודת התעבורה, שלפיו יראו את המסרב לתת דגימה כמי שעבר עבירה של נהיגה בשכרות. לעומת זאת, לא מצא בית הדין המחוזי להרשיע את המבקש בעבירה שעניינה הפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו. נקבע אמנם שברגיל מעשיו של המבקש ממלאים אחר יסודות העבירה. ואולם, מטעמים של צדק, ובהתחשב בחקירה הרשלנית, באי ההקפדה על זכויותיו של המבקש ובהשלכות הרישום הפלילי על המשך שירותו בצה"ל, החליט בית הדין להחיל בענייננו את דוקטרינת ההגנה מן הצדק, והרשיע את המבקש בעבירה חלופית שעניינה התנהגות שאינה הולמת. בגין העבירות שבהן הורשע הושתו על המבקש 24 חודשי פסילת רישיונות נהיגה בפועל, חמישה חודשי פסילת רישיונות על תנאי למשך שנתיים וכן 20 ימי מאסר על תנאי למשך שנתיים. הן המבקש הן המשיב ערערו לבית הדין הצבאי לערעורים.

4. בית הדין לערעורים קיבל את ערעור המשיב בחלקו ודחה את ערעור המבקש, הרשיע את המבקש בכל האישומים שיוחסו לו ואף החמיר את עונשו ביחס לרכיב המאסר המותנה. בהכרעתו, הסתמך בית הדין על ממצאי העובדה והמהימנות שקבע בית הדין המחוזי, אך מצא להתערב במסקנות שהוסקו מהם לעניין האיטום בעניין הפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו. בית הדין קבע שעניינו של המבקש אינו נמנה על המקרים החריגים שמצדיקים החלה של דוקטרינת ההגנה מן הצדק. זאת, משום שהגנתו של המבקש לא קופחה, שכן למחדלים החקירתיים נמצא מזור במהלך המשפט ומשום שהמעשים שיוחסו לו חמורים ותשתית הראיות שנגדו מוצקה. לכן, הרשיע בית הדין את המבקש בעבירה של הפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו. לצד זאת, ועקב מעשיו של המבקש שאינם הולמים קצין בדרגתו, הוא הורשע גם בעבירה נגזרת של התנהגות שאינה הולמת. את הרשעתו בעבירה של נהיגה בשכרות הותיר בית הדין על כנה. באשר לעונש שהושת על המבקש, מצא בית הדין להתערב ברכיב המאסר המותנה שנגזר עליו. בית הדין ציין שמאחר

שהמבקש לא נטל אחריות על מעשיו, ואף לא הכיר הכרה של ממש בפסול שבמעשיו, ישנו חשש ממשי שהמבקש יחזור לסורו - והדבר מחייב עונש מרתיע יותר. על כן, הועמד עונש המאסר המותנה על חודשיים. יתר רכיבי גזר הדין נותרו על כנם.

מכאן בקשת רשות הערעור שלפניי.

5. בבקשתו טען המבקש כי מאחר שלבסוף הוא הסכים למתן דגימה, הרי שאין מקום להחיל את החזקה שבסעיף 64t לפקודת התעבורה, שלפיה יראו את המסרב לתת דגימה כמי שעבר עבירה של נהיגה בשכרות. כמו כן הוא טען כי לא הוסברה לו כראוי מהי המשמעות המשפטית של סירובו לתת דגימה, כנדרש בסעיף 64ב(ב2) לפקודת התעבורה, וכי יש לגבש נוהל סדור בהקשר זה. המבקש גם טען כי בית הדין המחוזי ביסס את הכרעתו על הנחת יסוד עובדתית שגויה, והיא שלא ניתן היה לבצע את הבדיקה בשל כך שהמבקש לעס מסטיק ועישן בין המועד שבו התבקש לראשונה לתת דגימה לבין המועד שבו הסכים לתתה. לדידו אין בכך כדי למנוע לקיחת דגימת נשיפה, ולכל הפחות ניתן היה לקחת דגימה מסוג אחר. לבסוף, טען המבקש להגנה מן הצדק ולנזק ראייתי מצד גורמי החקירה.

6. לאחר שעיינתי בבקשה ובפסקי הדין, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להידחות. סעיף 440ט(ב) לחוק השיפוט הצבאי, קובע כי בבקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי לערעורים "לא תינתן רשות לערער אלא בשאלה משפטית שיש בה חשיבות, קשיות או חידוש". בית משפט זה הבהיר זה מכבר כי השיקולים המנחים את הדיון בבקשות לפי סעיף 440ט לחוק השיפוט הצבאי, דומים לשיקולים המנחים את בית המשפט בבואו לדון בבקשות רשות ערעור לפי חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, כפי שנקבעו ב-ר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לו(3) 123 (1982) (ראו: רע"פ 1331/14 אבו נ' התביעה הצבאית הראשית (7.3.2014)). רשות ערעור בגלגול שלישי תינתן, אם כן, רק באותם מקרים שמעוררים שאלה משפטיות או ציבורית רחבה, החורגת מן העניין שיש לצדדים הישירים בהכרעה במחלוקת. אכן, "הבחינה איננה אם נפלה טעות בפסק הדין, לטובת צד זה או אחר, אלא האם נפלה בו טעות המחייבת תיקון הדין בשיטה כולה" (רע"פ 1275/06 התובע הצבאי הראשי נ' קוזין (22.2.2006)).

7. בענייננו הבקשה אינה מעלה שאלה עקרונית החורגת מגדרו של המקרה הקונקרטי. טענתו של המבקש כי יש לגבש נוהל סדור לאופן שבו על שוטר להסביר לנהג את המשמעות המשפטית של סירוב להיבדק לרבות העונש שיוטל עליו, לפי סעיף 64ב(ב2) לפקודת התעבורה, אינה מעוררת שאלה כזו. גם אם כל שהוסבר למבקש הוא שעקב סירובו יראו בו כמי שנהג בשכרות, ללא שפירטו בפניו את העונש הקבוע בחוק, הרי שבנסיבות אלה די בכך. הבקשה מנוסחת כערעור ואינה עונה על הקריטריונים הנהוגים בבקשת רשות ערעור.

גם טענותיו של המבקש בנוגע לשאלת היכולת לבצע בדיקת שכרות לאחר עישון ולעיסת מסטיק, אינן מעוררות סוגיה עקרונית. טענות אלו, כמו גם ההכרעה בהן, כרוכות בנסיבותיו הייחודיות של המקרה ועובדותיו. כך למשל, ולמעלה מן הצורך, דומה שאין לבחון בענייננו את ההשפעה של העישון ולעיסת המסטיק על האפשרות לבצע בדיקת שכרות, בהתעלם מההשפעה שיש למשך הזמן שבו סירב המבקש להיבדק (כשעה). אף טענותיו בנוגע להסכמתו המאוחרת לביצוע הבדיקה ולהשפעתה של ההסכמה לענין סעיף 64t לפקודת התעבורה, תלויות בנסיבותיו הספציפיות של המקרה, ובכלל זאת במשך הסירוב.

למעשה, ואף שהמבקש מנסה לשוות לטענותיו נופך כללי, החורג מעניינו הפרטי, הרי שניכר כי מרביתן מופנות כנגד המשקל שנתן בית הדין המחוזי לראיות השונות בעניינו וכנגד קביעותיו העובדתיות. טענות מעין אלה אינן מקימות עילה למתן רשות ערעור בפני בית משפט זה.

8. אף לא שוכנעתי כי מקרהו של המבקש הוא בגדר המקרים הנדירים המצדיקים מתן רשות ערעור לאור שיקולי צדק. "שיקולי צדק ושיקולים הנוגעים לשיקומו של המבקש עשויים אכן להצדיק מתן רשות ערעור לדיון 'בגלגול שלישי', בפני בית משפט זה. יחד עם זאת, מדובר במקרים נדירים וחריגים ביותר בהם מתגלה אי-צדק בולט, או כאשר מתעורר חשש שנגרם למבקש עיוות דין" (רע"פ 1730/14 פלוני נ' התובע הצבאי הראשי (9.3.2014)). בענייננו, החקירה לא הייתה אמנם חפה מפגמים - וזאת בפרט ביחס לאישום בעבירה של הפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו. אולם הלכה היא "כי בהינתן תשתית ראייתית מספקת להוכחת אשמתו של נאשם, הרי שאין בקיומם של מחדלי חקירה, כשלעצמם, כדי להביא לזיכויו של הנאשם. בחינת טענות הנוגעות למחדלי חקירה תעשה בשני שלבים: תחילה יש לבחון האם מדובר כלל במחדל חקירה. רק אם המענה לשאלה הראשונה הוא בחיוב, יש לבחון את השאלה, האם בשל מחדלי החקירה הנטענים, נפגעה יכולתו של הנאשם להתמודד כראוי עם חומר הראיות אשר עמד נגדו, עד כי קיים חשש ממשי כי הגנתו קופחה, כמו גם זכותו להליך הוגן" (ע"פ 5633/12 ניימן נ' מדינת ישראל (10.7.2013)). בהליך שלפניי נקבע כאמור כי התרחשו מחדלים בחקירה, כמתואר לעיל, ולכן נותרנו עם השאלה האם קיים חשש ממשי שהגנתו של המבקש, וזכותו להליך הוגן, קופחו.

9. בית הדין המחוזי מנה את מחדלי החקירה על השיקולים שהובילו אותו להחיל את דוקטרינת ההגנה מן הצדק, ולהמיר את העבירה שעניינה הפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו, בעבירה שעניינה התנהגות שאינה הולמת. בתוך כך הוא ציין כי האישום בהפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו, שבגיניו כלל לא נחקר המבקש, שינה את האכסניה השיפוטית מבית הדין לתעבורה לבית הדין המחוזי. זאת, כאשר להרשעה בבית הדין המחוזי השלכות חמורות יותר במספר מישורים. בנוסף, בהעירו בעניין מחדלי החקירה, בית הדין המחוזי הדגיש פעמיים כי אלו בעייתיים במיוחד לנוכח הסתירות שבגרסת השוטרים הצבאיים. כך, במקום אחד נכתב בהכרעתו כי "למרבה הצער, גם כאשר חומרי החקירה הגיעו לפרקליטות הצבאית, לא התקבלה כל החלטה לבצע השלמת חקירה [...] ההשלמה הייתה נחוצה גם לצורך הבהרת הסתירות בין גרסאות השוטרים הצבאיים ביחס לחלקים מהאירועים המתואר בפרט האישום השני, כפי שפירטנו לעיל". ובמקום אחר נכתב כי "אם גרסת הנאשם הייתה מתבקשת ביחס לאישום זה, במיוחד לנוכח הסתירות העולות מגרסאות השוטרים הצבאיים, יתכן כי הדבר היה מוליך את התיק לכיוון אחר". לדגשים אלו אדרש בהמשך.

בית הדין לערעורים הכיר גם הוא בפגיעה בזכויותיו של המבקש עקב מחדלי החקירה, ואולם הוא הגיע למסקנה כי הגנתו של המבקש לא קופחה. מזור למחדלי החקירה מצא בית הדין לערעורים בכך שהמבקש הוזחר במהלך חקירתו מפני המיוחס לו; בכך שנתאפשר למבקש, לאורך המשפט, להציג את גרסתו ולחקור את עדי התביעה; ובכך שניתן משקל מוגבל לעדויות השוטרים הצבאיים שעלו בהן סתירות, ושהמסכת העובדתית שנקבעה בהקשר זה הייתה מצומצמת מזו שיוחסה למבקש על ידי התביעה. כמו כן, הוא קבע כי עלה בידי התביעה לשלול את הסברה שלפיה לו הייתה נערכת השלמת חקירה לא היה מוגש כתב האישום לבית הדין המחוזי. כאמור, בית הדין לערעורים קבע כי אין מקום להחיל את דוקטרינת ההגנה מן הצדק, והרשיע את המבקש גם בעבירה של הפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו.

10. לאחר עיון בפסקי הדין של בית הדין המחוזי ובית הדין לערעורים לעניין זה, לא מצאתי כי הפגמים בחקירתו של המערער מצדיקים מתן זכות ערעור בגלגול שלישי. לא שוכנעתי כי מחדלי החקירה מעוררים "חשש ממשי" שהגנתו של המבקש קופחה, משום שהחשש ניזון כאמור, במידה רבה, מאותן סתירות בגרסת השוטרים הצבאיים - כפי שמבטאים הדגשים שהובאו לעיל. אלא שכשקבע בית הדין המחוזי כי ברגיל מעשיו של המבקש מקיימים את יסודות העבירה שעניינה הפרעה לשוטר, הוא קבע זאת לאחר שהתחשב בסתירות, ולאחר שנתן לעדויות אלו משקל חלקי בלבד. משהסתירות "נוטרלו" באמצעות המשקל החלקי שניתן לעדויות, דומה שגם הוקל החשש לקיפוח הגנתו וזכויותיו של המבקש.

בנוסף, כפי שציין בית הדין לערעורים, למבקש ניתנה ההזדמנות לשטוח גרסתו במהלך המשפט. על אף שחלוף הזמן יוצר שחיקה בזכרונו של עד, יש בעדותו של המבקש, משום ריפוי חלקי, לכל הפחות, של המחדל (ראו: ע"פ 1645/08 פלוני נ' מדינת ישראל (3.9.2009)). ואולם, עדותו לא הותירה רושם חיובי על בית הדין המחוזי, וגרסאותיו לקו בסתירות. מכל מקום, אין בכוחם של מחדלי החקירה במקרה דנן כדי לעורר ספק סביר באשמתו של המבקש.

11. סוף דבר: בקשת רשות הערעור נדחית, בלא שנדרשה תגובת המשיבה. משכך, אין אני נדרשת לעיכוב ביצוע עונש פסילת רישיון הנהיגה והרישום הפלילי.

ניתנה היום, י"א בתשרי התשע"ו (24.9.2015).

ה נ ש י א ה